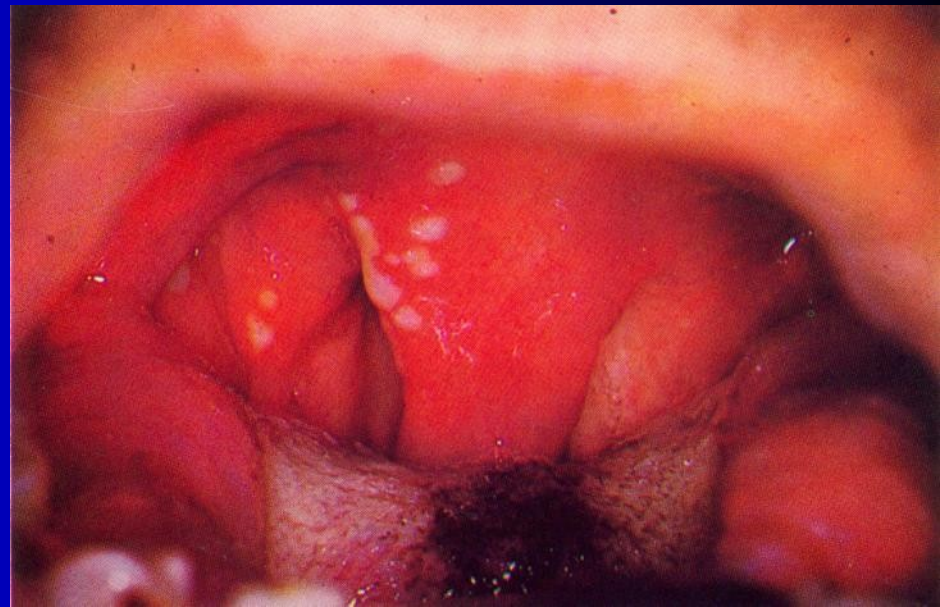

Hltan, nosohltan

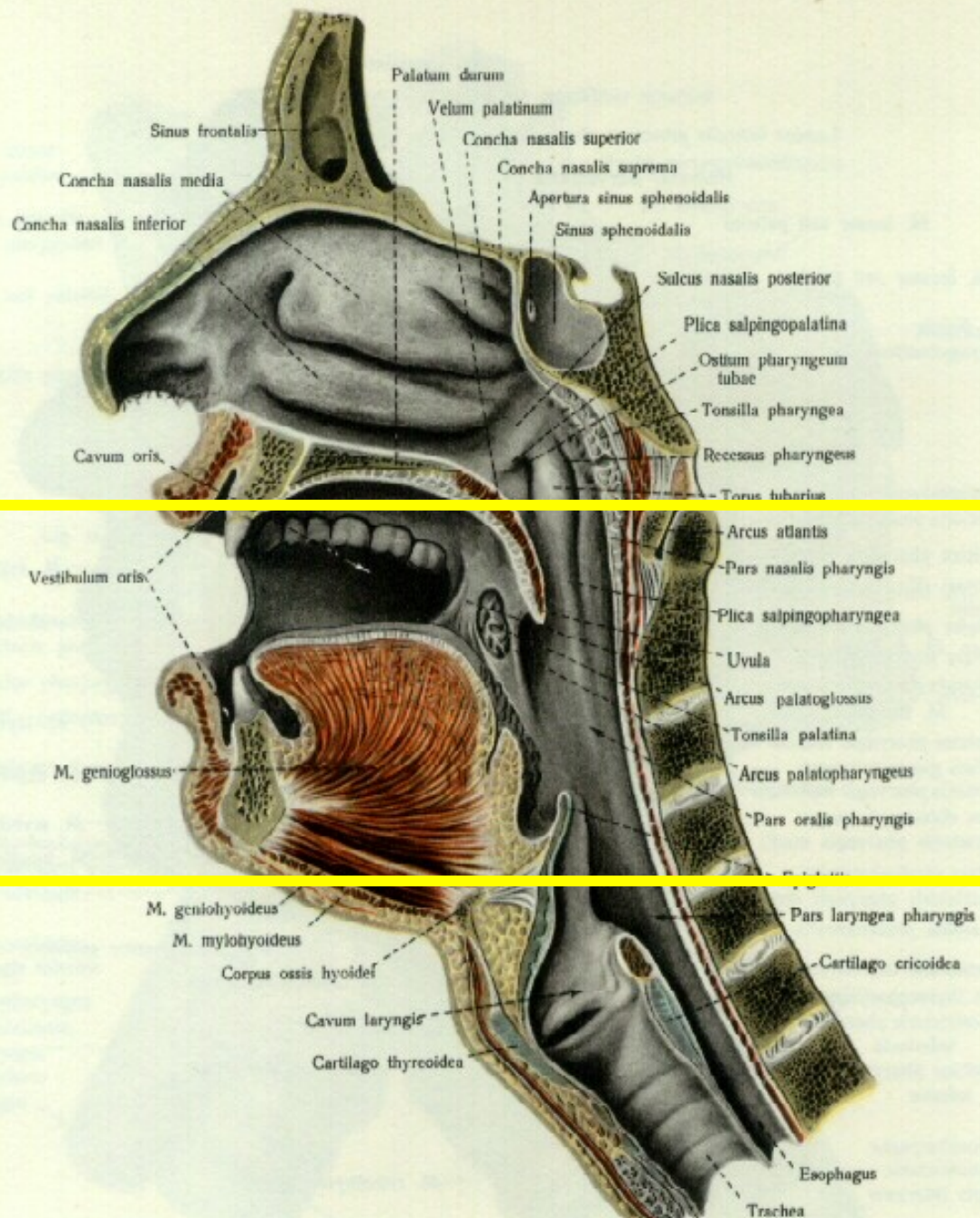
KOCHHK
LF MU a FN u sv. Anny v Brně

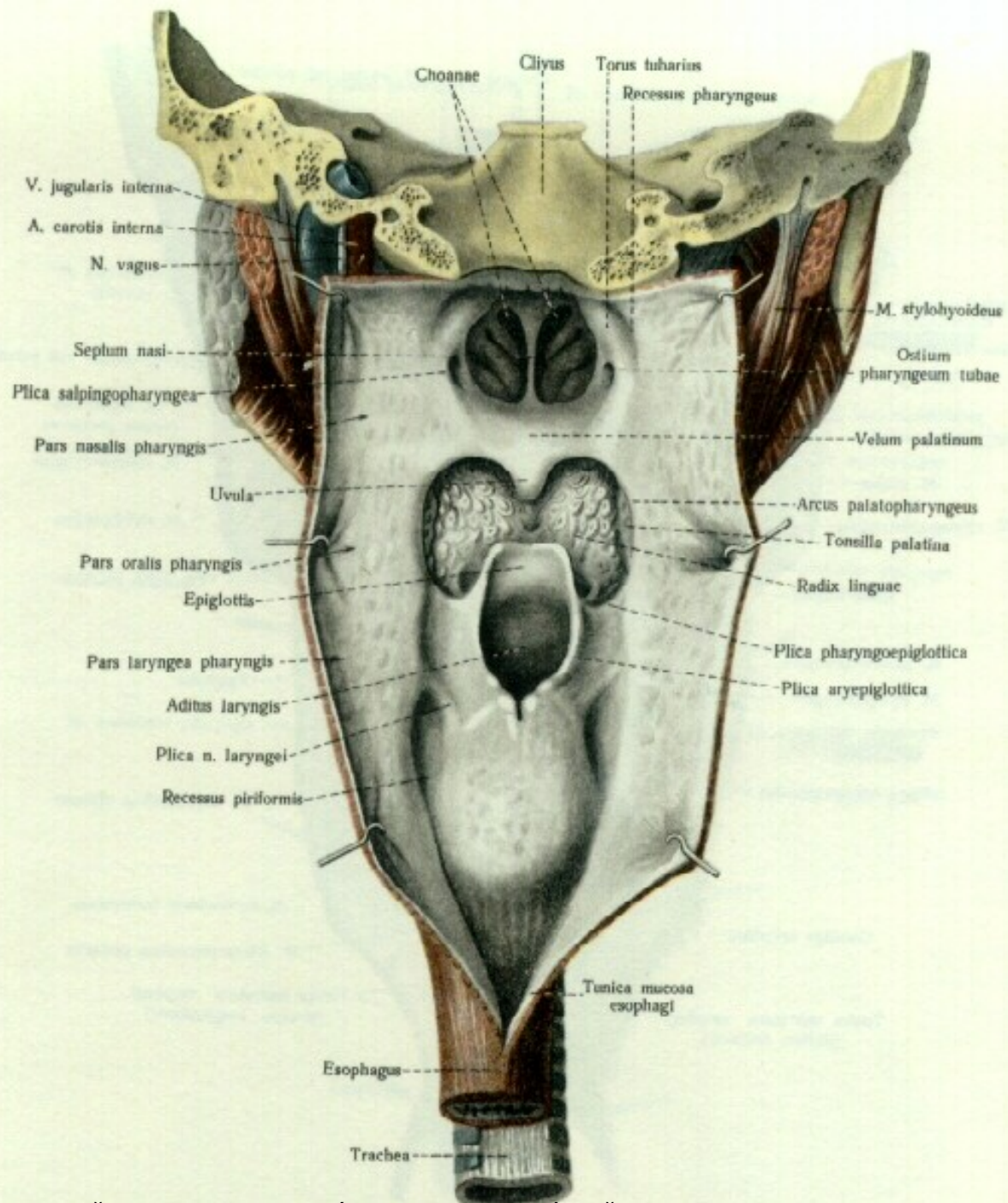

Epipharynx

Oropharynx

Hypopharynx

Imunospecifická funkce Waldeyerova lymfatického okruhu

Odhad: denně je z tonzil uvolněno asi 100 milionů lymfocytů do zažívacího traktu – zřejmě k ochraně vnitřních povrchů.

Patrové tonzily:

- Plní funkci imunologického dohledu – zvláště u dětí a umožňují adaptaci na zevní prostředí**
- Tonsily produkují lymfocyty**
- Na tonsilách dochází k expozici B- a T-lymfocytů vůči antigenům ze zevního prostředí, v tonsilární tkáni se vyskytují všechny typy imunoglobulinů.**
- Tonsily produkují specifické protilátky po vytvoření odpovídajících plazmatických bb.**

Symptomatologie onemocnění hltanu a dutiny ústní I

Bolest při polykání a žvýkání (odynofagie)

Nejčastější příčinou bývají záněty, nádory a cizí tělesa.

Ztížené polykání (dysfagie)

Záněty (glossitis, abscesy, angionerutický edém, edém vchodu do hrtanu)

Neurogenní etiologie (léze n vagus a glossopharyngeus, amyotrofická laterální skleróza, bulbární a pseudobulbární paralýza, skleróza multiplex, diabetické a alkoholické neuropatie)

Mechanické obstrukce (cizí tělesa, divertikly, striktury, nádory)

Různé (postaktinická epitelitida, xerostomie, fraktury čelistí, léze žvýkacích svalů)

Pálení jazyka

toxická stomatitida, různá onemocnění zažívacího traktu,, xerostomie, Plummer-Vinsonův syndrom, Diabetes mellitus, potravinová alergie, mukoviscidóza, psychogenní glossodynie

Symptomatologie onemocnění hltanu a dutiny ústní II - Povrchové léze jazyka

zarudnutí (anemie, spála, jaterní cirhóza, hypertenze, alergie, Sjögrenův syndrom)

šedý vyhlazený jazyk (stav po radioterapii, deficit A vitamínu, lichen planus)

černý povlak (antibiotika, mykóza)

rozbrázděný jazyk (lingua plicata, syndrom Melkersson-Rosenthal)

bělavý povlak (mykóza, nespecifický zánět, snížený příjem stravy, horečnaté infekce, špatná hygiena dutiny ústní)

hnědé skvrny (uremie při renální insuficienci)

Příměs krve ve slinách

krvácení při paradentóze, menších poraněních, cizích tělesech, z varixů kořene jazyka, nádorů.

Nutno odlišit od krvácení při epistaxi, hemoptýze (vykašlávání krve z dol. cest dýchacích), hematemezi (krvácení z polykacích cest)

Zápach z úst

Zuby, gingiva- caries dentium, parodontosis, stomatitis, exulcerované tumory

Farynx - záněty (akutní, chronické, specifické), cizí tělesa, nádory

Dýchací cesty - ozaena, purulentní rinosinusitida, bronchiektazie

Polykací cesty - jícnové divertikly, onemocnění žaludku aj.

Metabolické příčiny- diabetes mellitus (aceton), renální insuficience (zápach po moči), hepatální koma (nasládlý zápach)

- **Trismus**

Zánět v oblasti zubů a dolní čelisti, temporomandibulárního kloubu, orofaryngu (peritonsilární absces) trauma, svalový spasmus z neurologických příčin, nádory orofaryngu a v okolí kloubu, kongenitální ankylózy temporomandibulárního kloubu

- **Porucha slinné sekrece**

xerostomie -dehydratace, stav po radioterapii, Sjögrenův sy, sialoadenózy

sialorrhea - psychogenní faktory, těhotenství

ptyalismus - Parkinsonova choroba, epilepsie aj.

- **Porucha řeči**

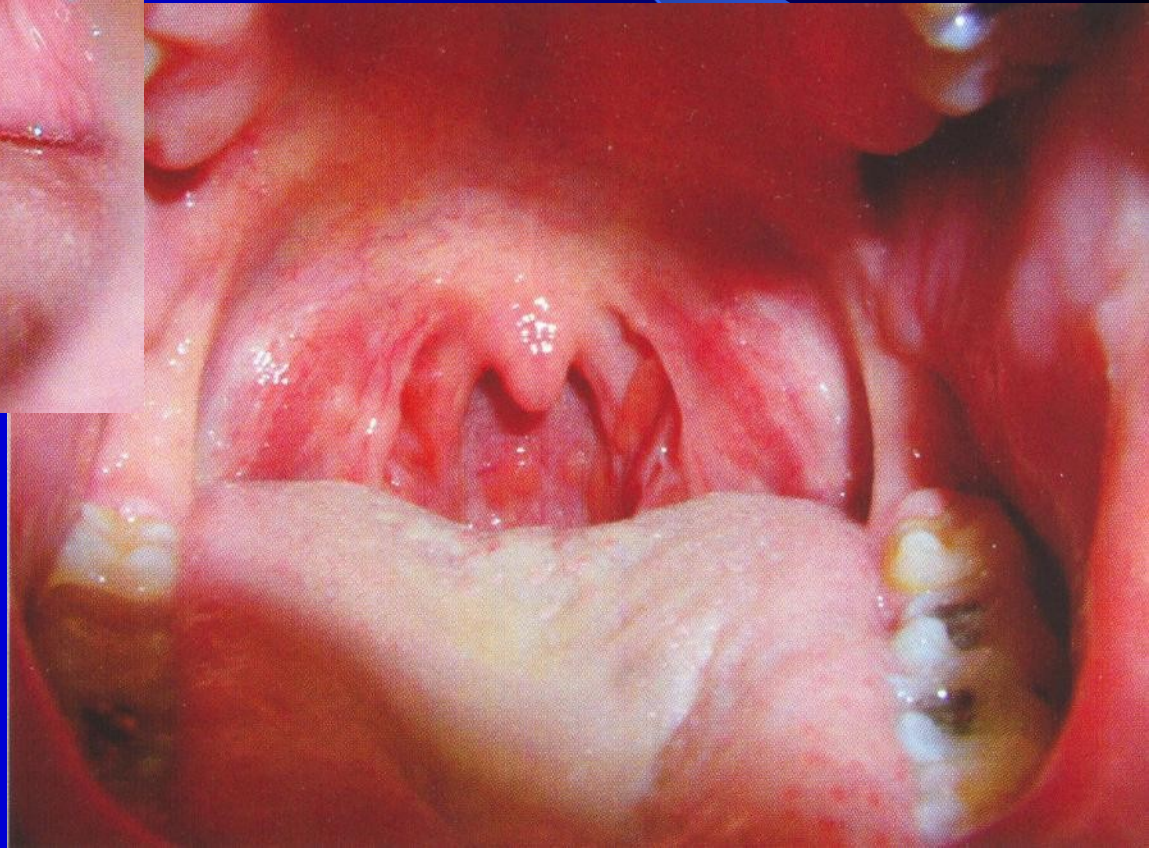
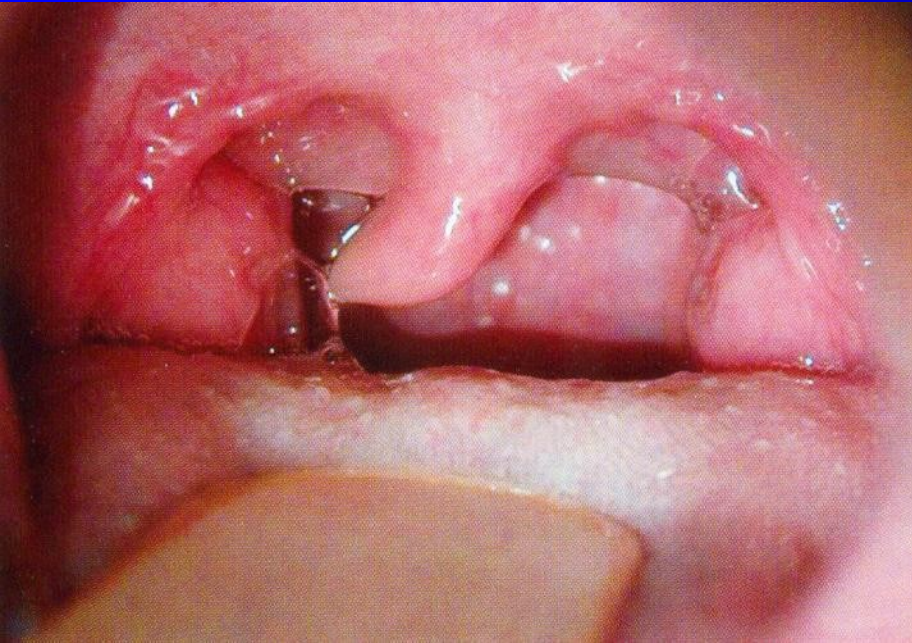
dysartrie - obrny bulbární a pseudobulbární, poruchy bazálních ganglií, dysfázie až afázie - afázie sensorická (nemocný normálně slyší, ale nerozumí), dysfázie motorická (porucha motorického centra) dyslalie (porucha výslovnosti hlásek) - huhňavost, palatolalie aj.

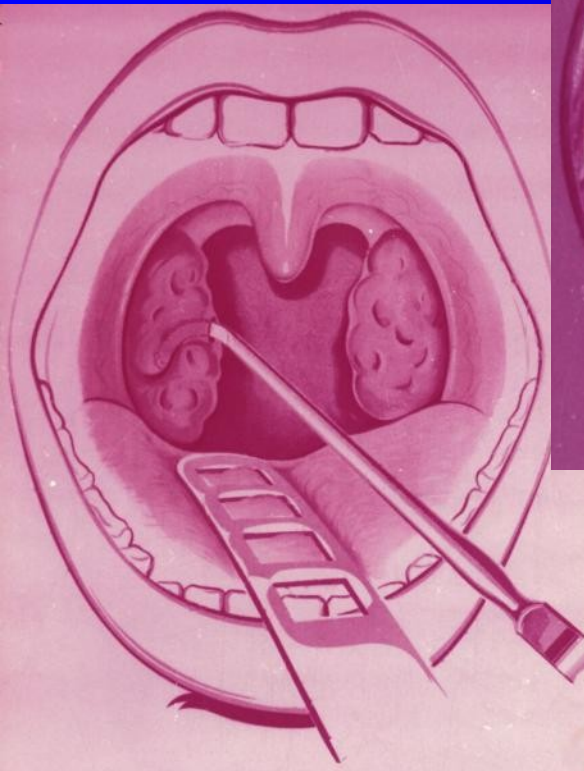
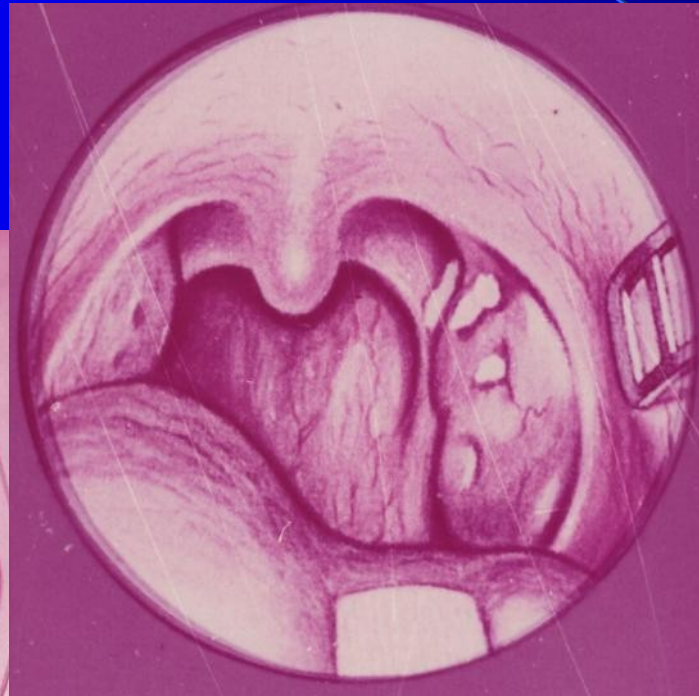
Vyšetření

- **Pohled indirektní, direktní endoskopie**
- **Pohmat**
- **Sledování inervace**
  - **Jazyk** motorická inervace (n. hypoglossus – ležící hrot ke zdravé straně, vyplazený k nemocné
  - **Senzitivní**
  - **Senzorická** (přední 2/3 n. V., zadní 1/3 n. IX), elektrogustometrie

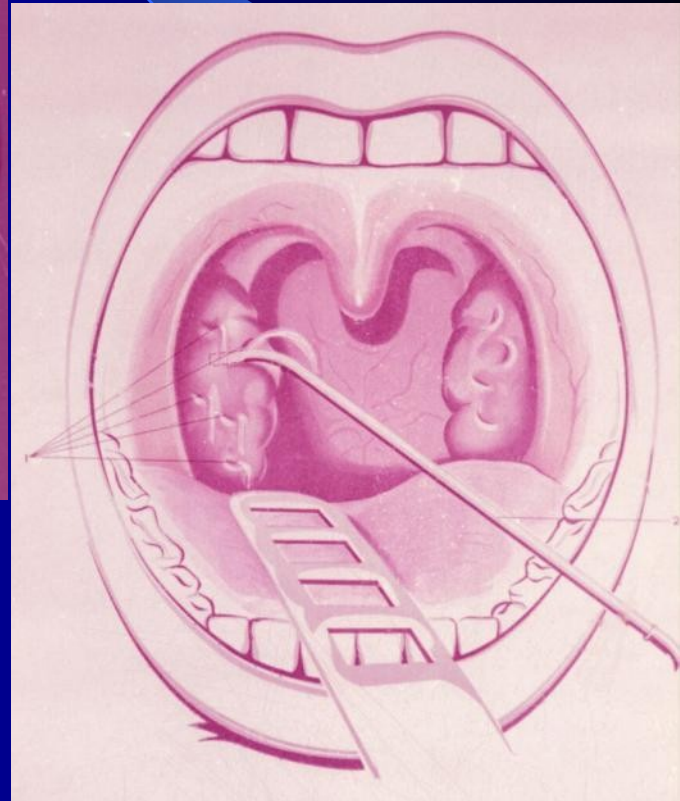
Oropharynx- normální nále

Tonzilární čepy

ЗОНД ДЛЯ ЛАЧОН МЕНДАЛИВІ

1 Лажуна
2 Мандиби, введенная в рот и язык для промывания

Záněty hltanu - dělení podle místa postižení

- **Tonzilitida** zánět lymfoepiteliální tkáně hltanu.
- **Faryngitida** je označením pro zánět sliznice hltanu.
- **Tonzilofaryngitida** zánět sliznice a současně lymfoepiteliální tkáně

Podle průběhu

- **akutní**
- **chronické**

Dělení akutních tonzilitid dle různých kriterií

- **Anatomické (lokalizace)**
- **Mikrobiologické**
- **Patogenetické**
- **Patologicko anatomické**

Lokalizace akutních tonzilitid

- **angina palatina**
- **angina retronasalis**
- **angina pharyngis lateralis**
- **angina lingualis**

Mikrobiologické dělení

- **bakteriální infekce** : 30-40 % všech infekcí, Streptococcus pyogenes **90%** bakteriálních infekcí, Haemophilus influenzae, Staphylococcus aureus, Mycoplasma pneumoniae
- **viry** –adenoviry, parainfluenza, enteroviry, coxackie, aj.
- **plísně** – výjimečně u snížené imunity (imunoprese, HIV, onkologické onemocnění)

Patogenetické dělení

Akutní tonzilitidy

- samostatné (hnisavé)
- symptomatické – místní příznak celk. inf. onem. s bakteriémií nebo viremii
- druhotné při selhání imunity (agranulocytóza, leukemie aj.)

Patologicko-anatomické rozdělení

Angína

- Katarální
- Lakunární
- Folikulární
- Vezikulózní
- Pseudomembranózní
ulceromembranózní
- Flegmonózní a gangrenózní

Katarální angína

oboustranná
odynofagie

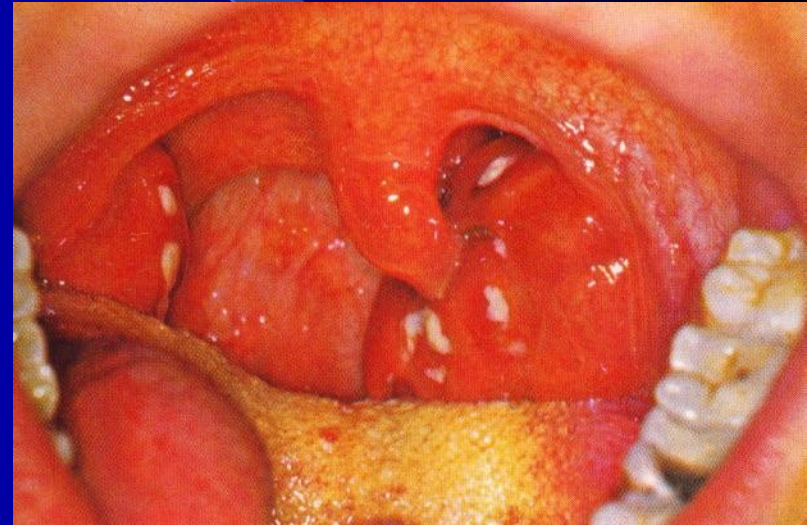
zarudnutí, prosáknutí a
zbytnění tonzil,
febrilie

Lakunární angína

oboustranná odynofagie,
která se stupňuje při
polykání a často vyzařuje
do uší

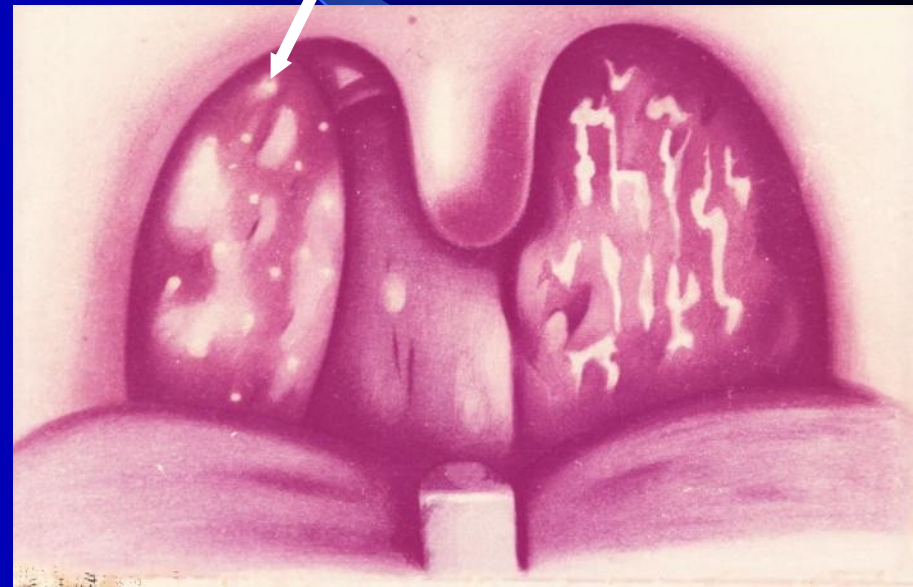
prosáklé, zarudlé, zvětšené
tonzily s povláčky v ústí
lakun, někdy splývající
(*angina confluens*),
nepřestupují na oblouky,
febrilie

Folikulární angína (vpravo), (lakunární vlevo)

oboustranná
dynofagie, která se
stupňuje při polykání
a často vyzařuje do
uší

mikroabscesy ve
foliklech prosvítající
sliznicí na povrchu
tonzily

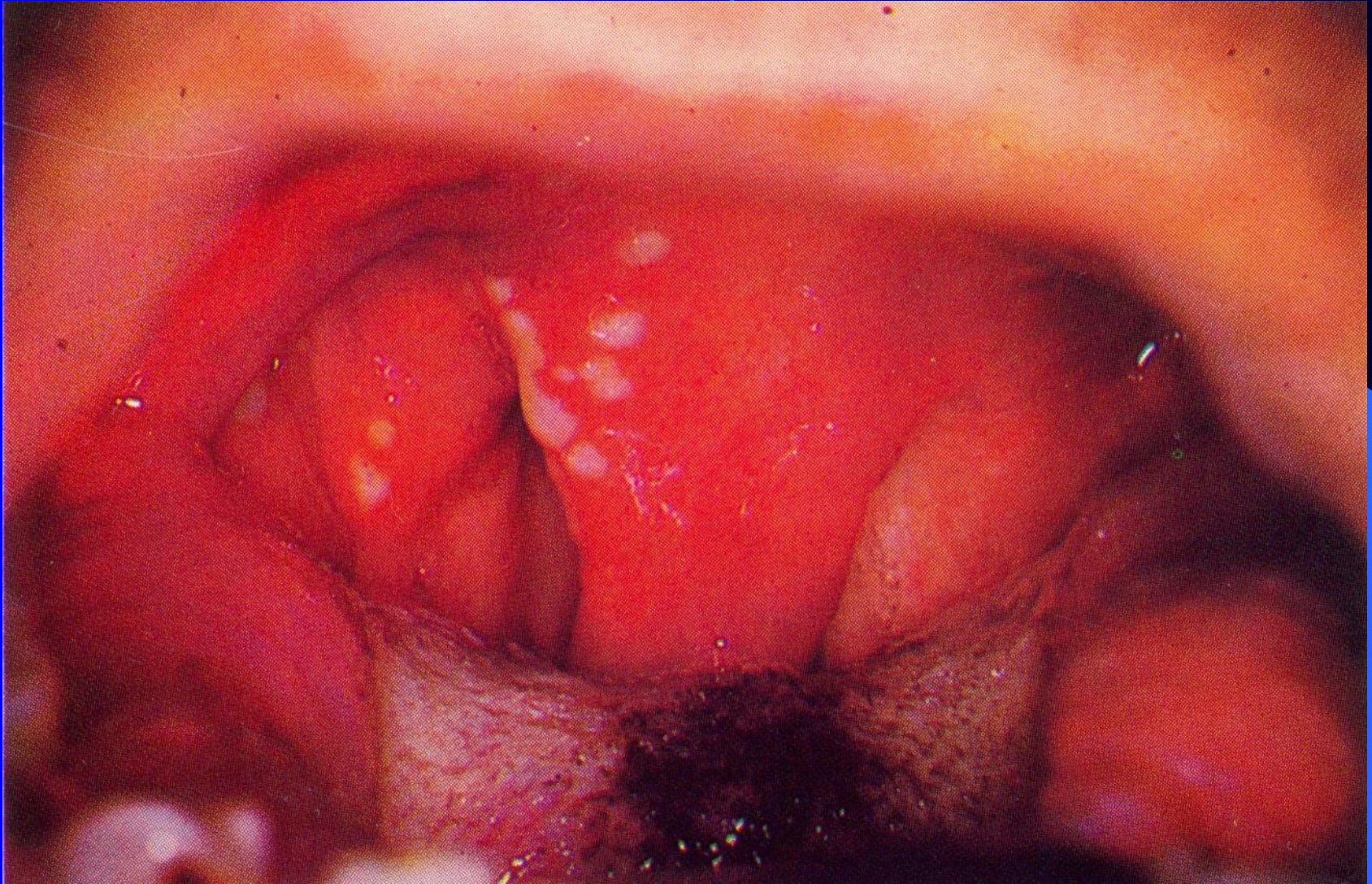

Herpangíny (angina vesiculosa) – Coxsackie virus

často kombinace s faryngitidou a stomatitidou, vysoké horečky křeče, nechutenství, zvracení

asi 2 mm velké puchýřky obklopené rudým prstencem na sliznici dutiny ústní a orofaryngu, puchýřky se postupně mění v kráterovité slizniční defekty, asi 5 mm velké

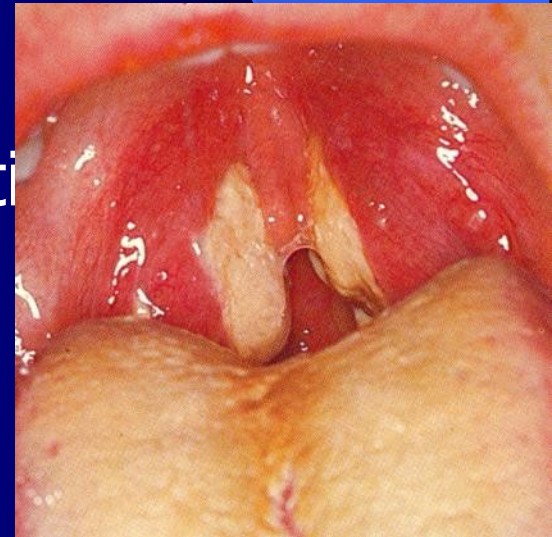
Herpangina

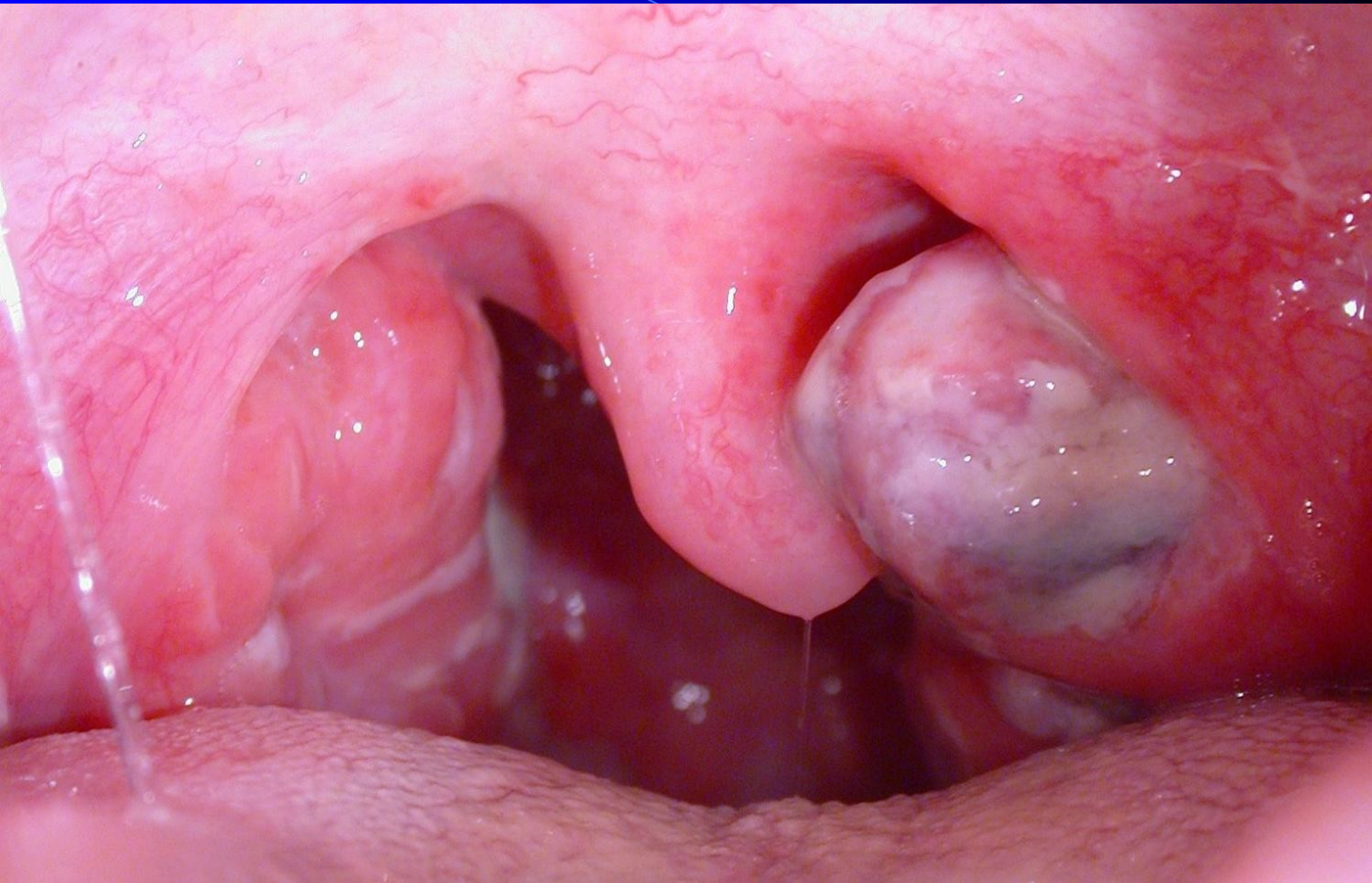
Převzato z: Becker a kol.: Atlas of Ear, Nose and Throat Diseases. W.B. Saunders, 1984, 246 s..

Pseudomembranózní angína (při inf. mononukleóze)

oboustranná odynofagie, bolesti hlavy
špinavě šedé pablány na tonzilách,
feotor ex ore, lymfadenitis, změny
v krevním obraze (monocytóza,
výskyt atypických lymfocytů),
zvětšená slezina a játra, zvýšené
hodnoty některých transamináz
(ALT,AST), pozitivní protilátky proti
EB viru a pozitivní Paul-Bunnelova
reakce, febrilie.

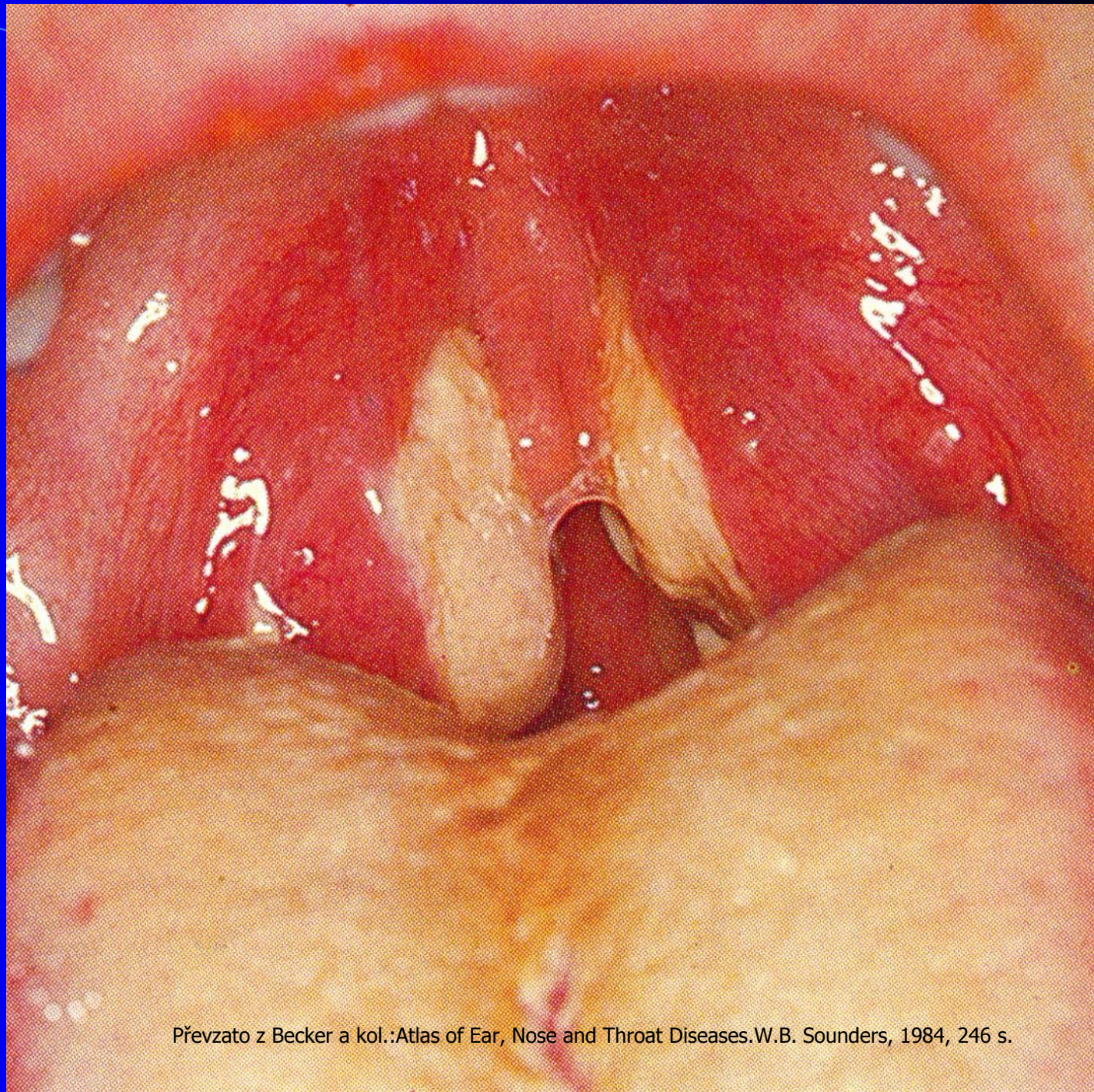

Angína při inf. mononukleóze

**Angina
pseudo-
membranosa**

Retronazální angína

bolest pociťována v hloubce za nosem,
snížená průchodnost nosu, výtok
z nosu

uzavřená hrušňavost, nedoslýchavost
(zhoršená ventilace středouší),
stékající hlenohnis z nosohltanu

Linguální angína

odynofagie se stupňuje při pohybech jazyka

klinický nálezn lze lépe pozorovat při indirektním vyšetřeni laryngeálním zrcátkem, nálezn na jazykové tonzile jako při lakunární angíně

Plaut-Vincentova angína

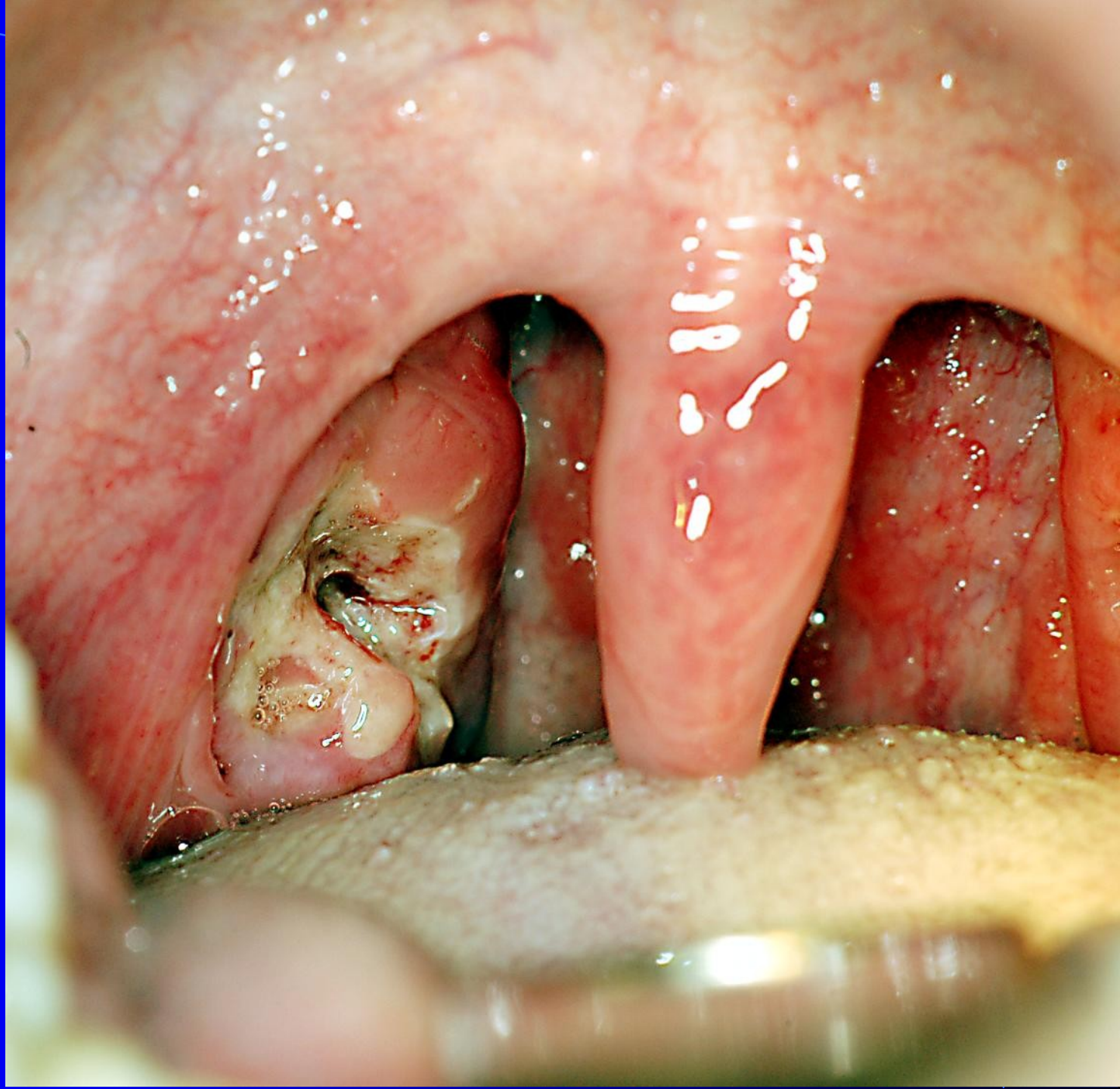
pocit škrábání v krku na jedné straně, nejsou přítomny celkové příznaky

v horním pólu jedné tonzily nacházíme špinavě šedě povleklý defekt sliznice, foetor ex ore, zanedbaný chrup, bakteriologicky: *Bacillus fusiformis* a *Spirocheta buccalis*,

**Syfilis II. st.
v obl. hltanu
pac.
29 let
povolání:
kuchař**

**zapáchající
ulkus pravé
patrové
tonzily**

**Tentýž pacient jako na předchozím obrázku;
půl roku po antibiotické léčbě – perzistující ulcerózní infekce oboustranně .**

Primární zdroj: hltan

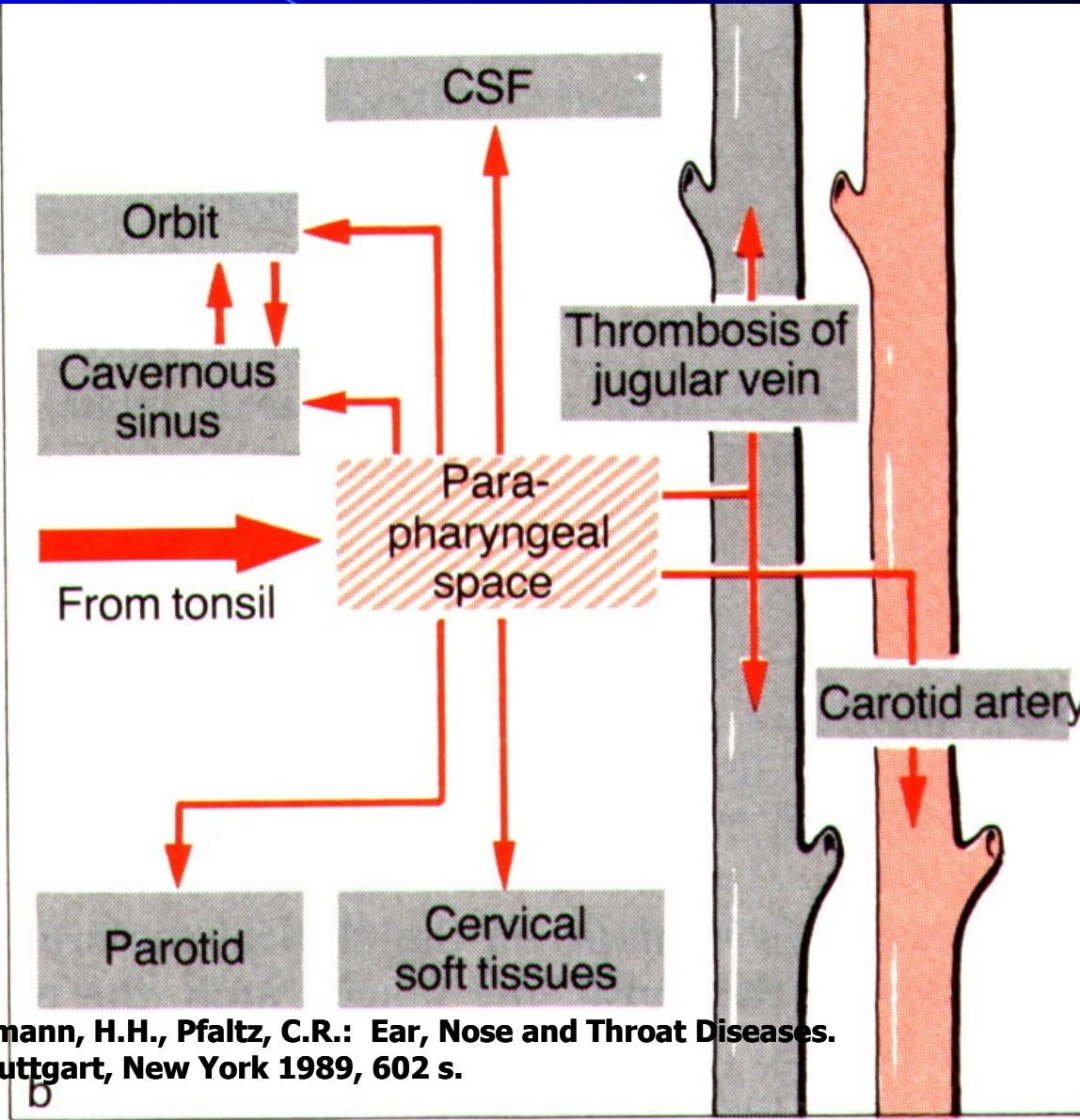
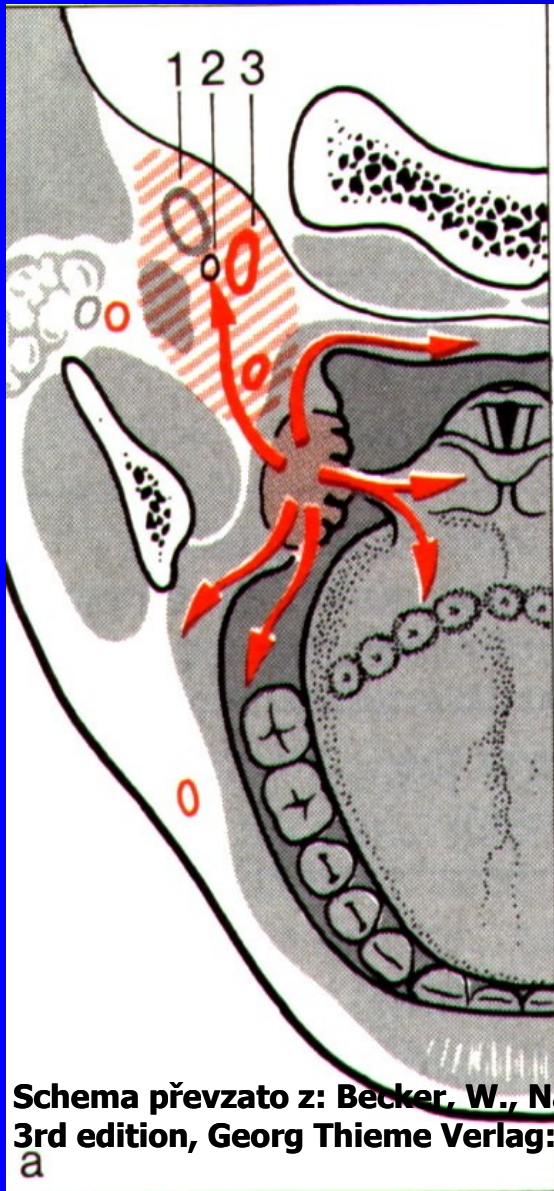
Abscessus et phlegmona peritonsillaris

Abscessus et phlegmona parapharyngealis

Sepsis tonsillogenes (angina septica, sepsis post anginam, trombophlebitis v. jug. int.)

Tonzilogenní komplikace

Schema převzato z: Becker, W., Naumann, H.H., Pfaltz, C.R.: Ear, Nose and Throat Diseases. 3rd edition, Georg Thieme Verlag: Stuttgart, New York 1989, 602 s.

a

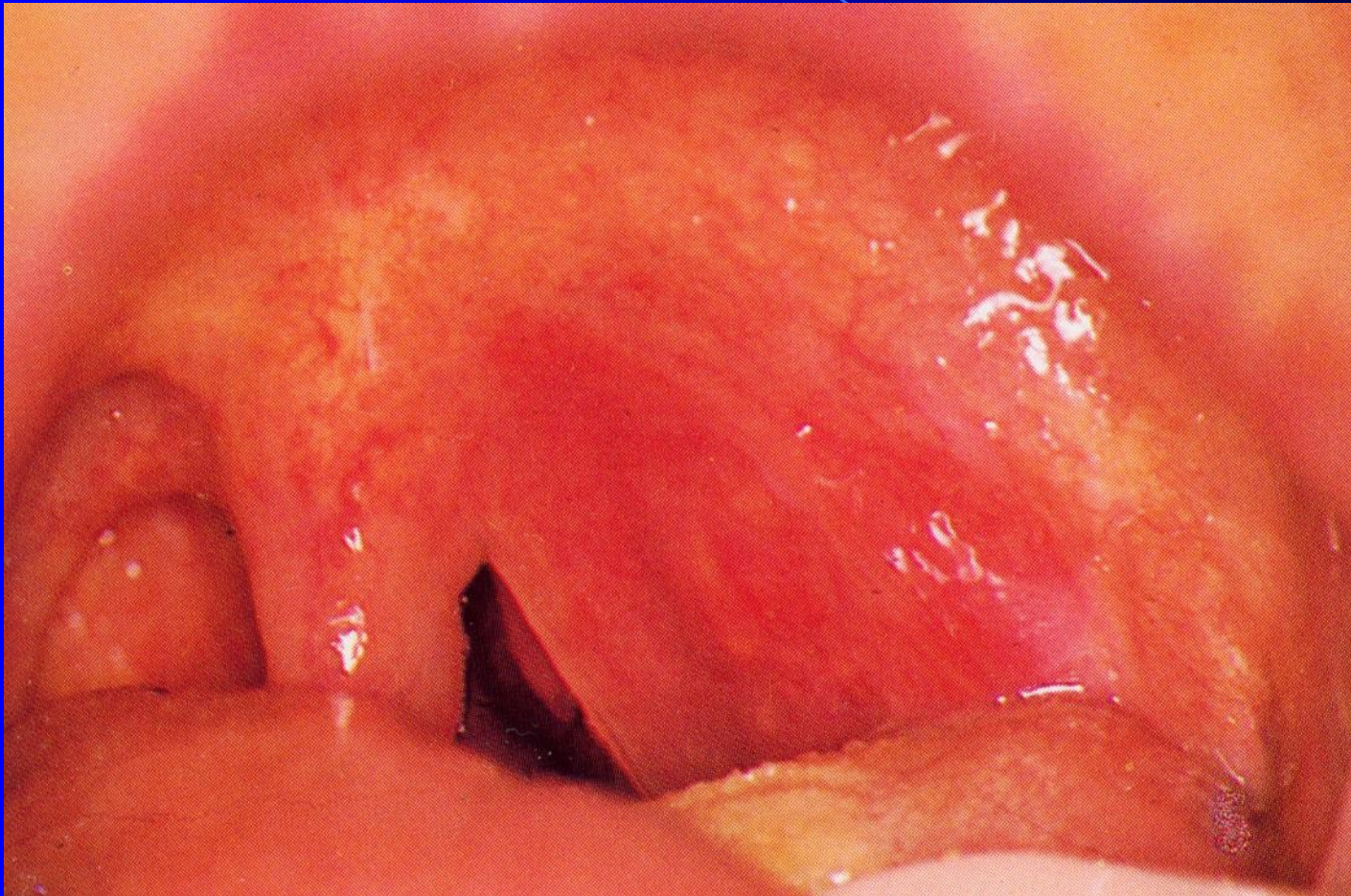
b

Phlegmona et abscessus peritonsillaris

- Lokalizace - supratonzilární, retrotonzilární, infratonzilární, laterální
- Navazuje přímo na anginu nebo s mírným odstupem
- Teplota nebývá příliš vysoká
- Silná jednostranná bolest, trismus, huhňavá řeč, bolest vystřelující do ucha
- Diferenciálně diagnosticky nutno odlišit od dentitio diffitilis tertii molaris inferioris
- Léčba- punkce, incise, dilatace, antibiotika

Abscessus peritonsillaris

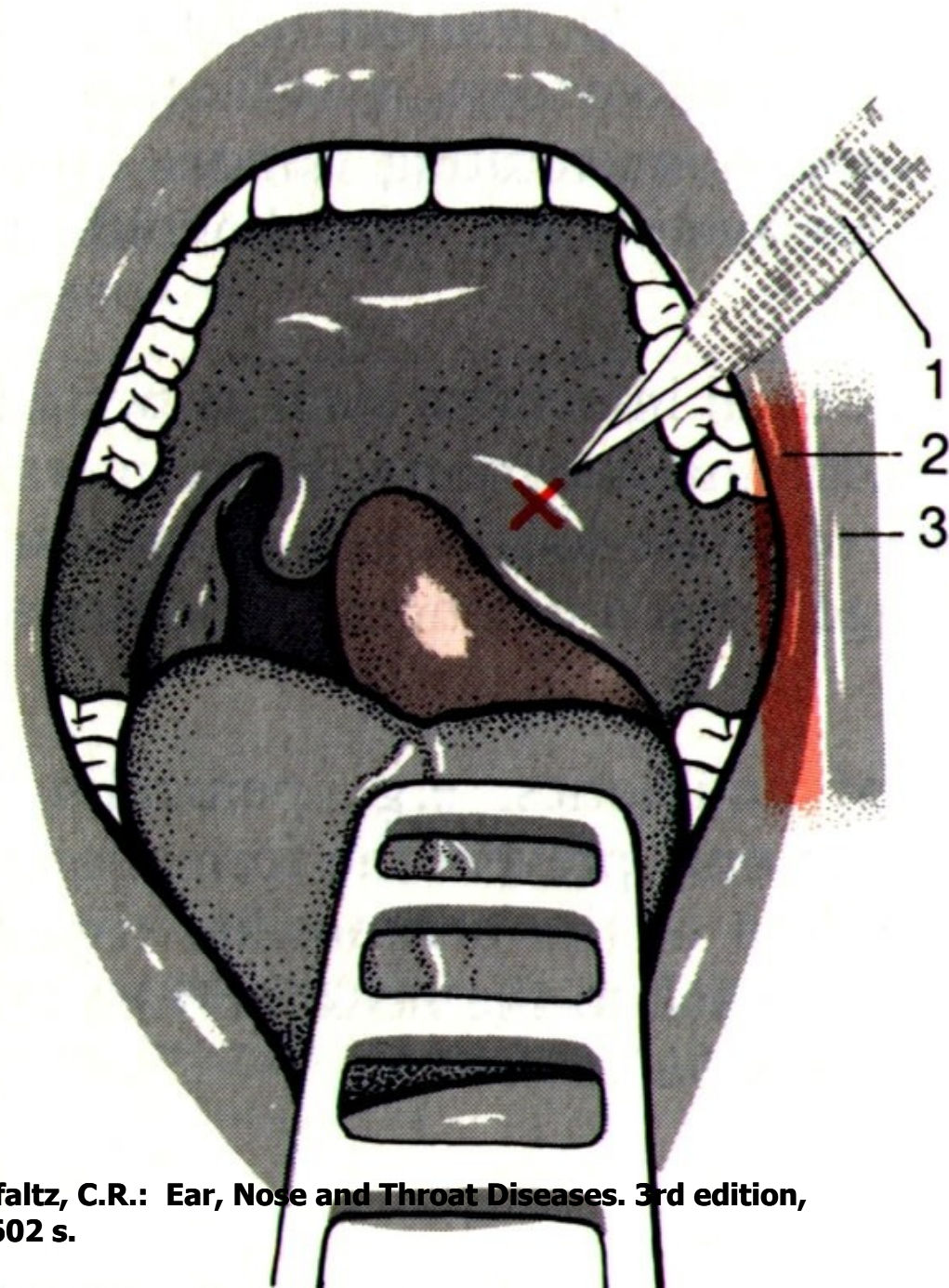

Převzato z Becker a kol.:Atlas of Ear, Nose and Throat Diseases.W.B. Saunders, 1984, 246 s.

**Typické místo pro
incisi
peritonzilárního
abscesu –
polovina
vzdálenosti mezi
uvulou a
posledním
molárem**

2) Arteria carotis interna

3) Vena jugularis int.

Peritonzilární flegmóna a absces

rychle narůstající jednostranná silná bolest
trismus s antalgickým držením hlavy,
huhňavost

teplota, schvácenost, někdy dehydratace
z omezeného příjmu tekutin, dle lokalizace
abscesu vyklenutý, zarudlý patrový oblouk,
palpačně (štetičkou) tuhý

Phlegmona et abscessus parapharyngealis

- Vzniká šířením infekce z tonsil do parafaryngeálního prostoru
- Vysoká teplota, bolest, trismus, torticollis, zduření na krku zevně, edém hypofaryngu
- Nebezpečí šíření infekce do mediastina
- Léčba – incise, antibiotika

Sepsis tonsillogenes

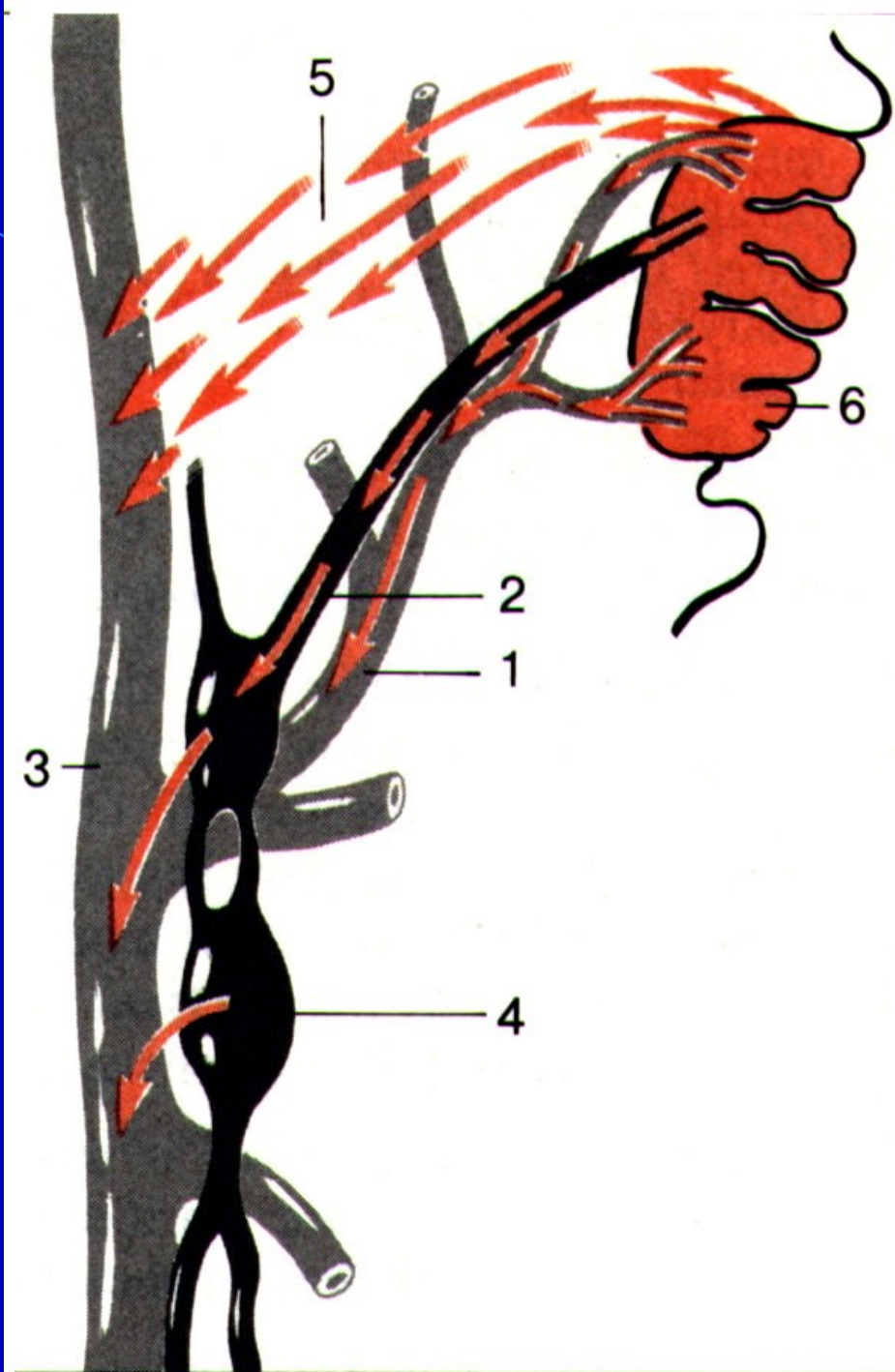
Angina septica – v průběhu anginy tromboflebitis drobných vén-šíření do VJI, odtud do běhu. Příznaky: teploty, třesavky, palp. Bolestivost při předním okraji kyvače. Možnost šíření do sinus cavernosus

Sepsis post anginam – několik dní až týdnů po angíně, na tonsilách normální nález; lymfadenitis uzliny-periadnitis-periphlebitis-trombophlebitis VJI

Trombophlebitis v. jug. int. - léčba: chirurgické odstranění septického ložiska, podvaz VJI a resekce v rozsahu trombózy, antibiotika

Cesty vzniku tonzilogenní sepse

- 1) šíření **žilami** (při angíně)
- 2) šíření **lymfatickými cestami** (po angíně)
- 3) v. jug. int.
- 4) reg. lymfatické uzliny
- 5) Šíření **měkkými tkáněmi** (při flegmóně měkkých tkání krku)

Phlegmona colli, Mediastinitis

- Zdroj-infekce paratonzilární a retromorální krajiny, penetrující poranění spodiny ústní, hltanu nebo krčního jícnu. Viscerální prostory krku nejsou distálně ohraničeny vůči medistinu.
- Klinický obraz – vysoké horečky, často septické, bolestivost stupňující se palpací, polykáním, bolesti v zádech (intraskapulární), retrosternální bolest
- Neohraničený zánětlivý infiltrát na krku, fluktuace, pergamenové třaskání; při přestupu do mediastina – vedle dysfagie i dyspnoe
- Léčba- otevření prostor kolem velkých krčních cév, kolární mediastinotomie, terapie prvního zdroje, komplexní terapie namířená proti sepsi, trombóze, selhání ledvin aj. – viz „Krk“
- Špatná prognóza, vysoká mortalita

Angina Ludowici

Historický název, nejedná se o zánět Waldeyerova lymfatického kruhu glossodynii, odynofagii, rychle narůstající horečka s třesavkami, celkové projevy sepse
spodina dutiny ústní je elevována, jazyk je bolestivý, zvětšený, nepohyblivý, vysunutý dopředu a nahoru, zduření krku v submentální krajině

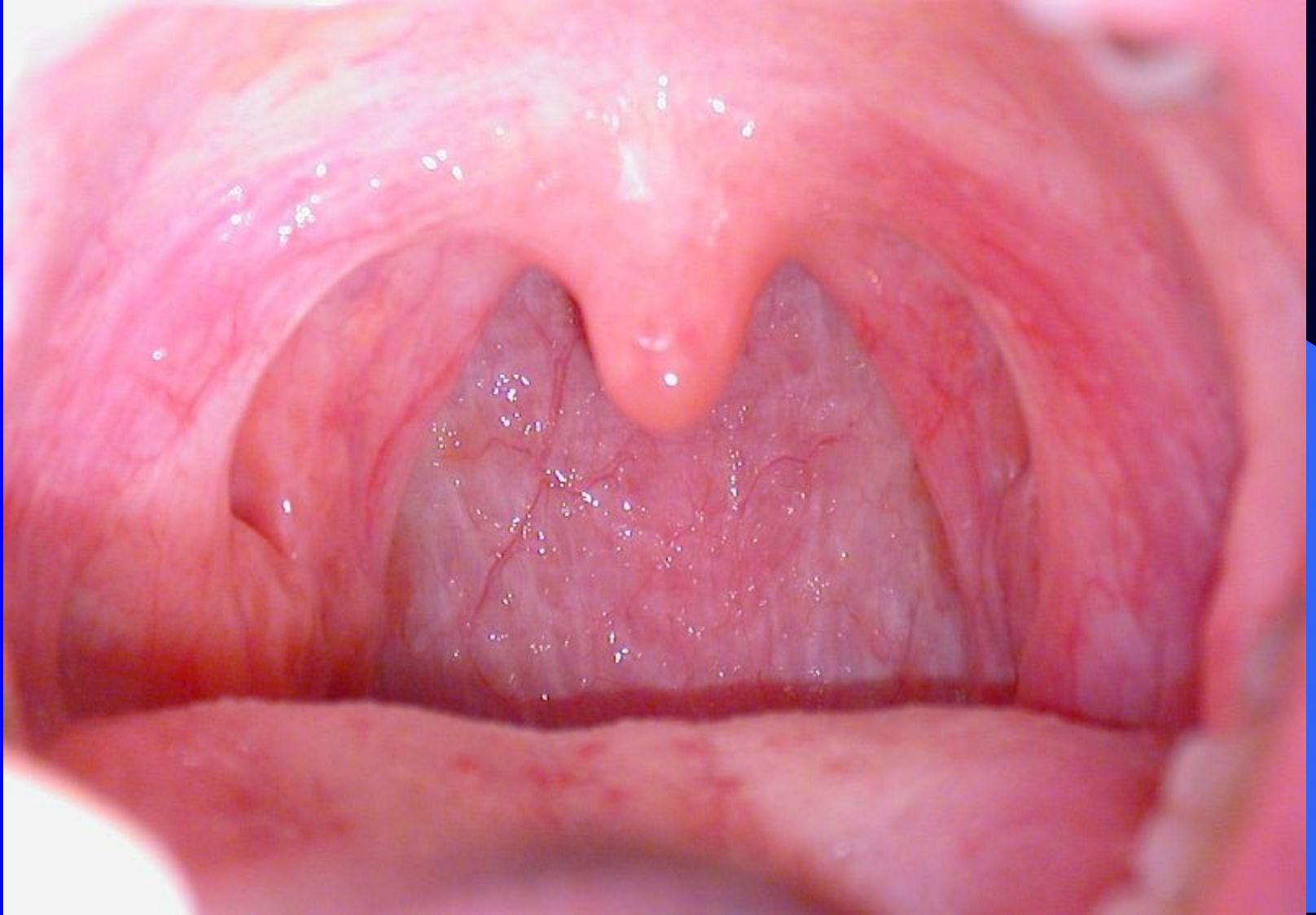

Chronická faryngitida

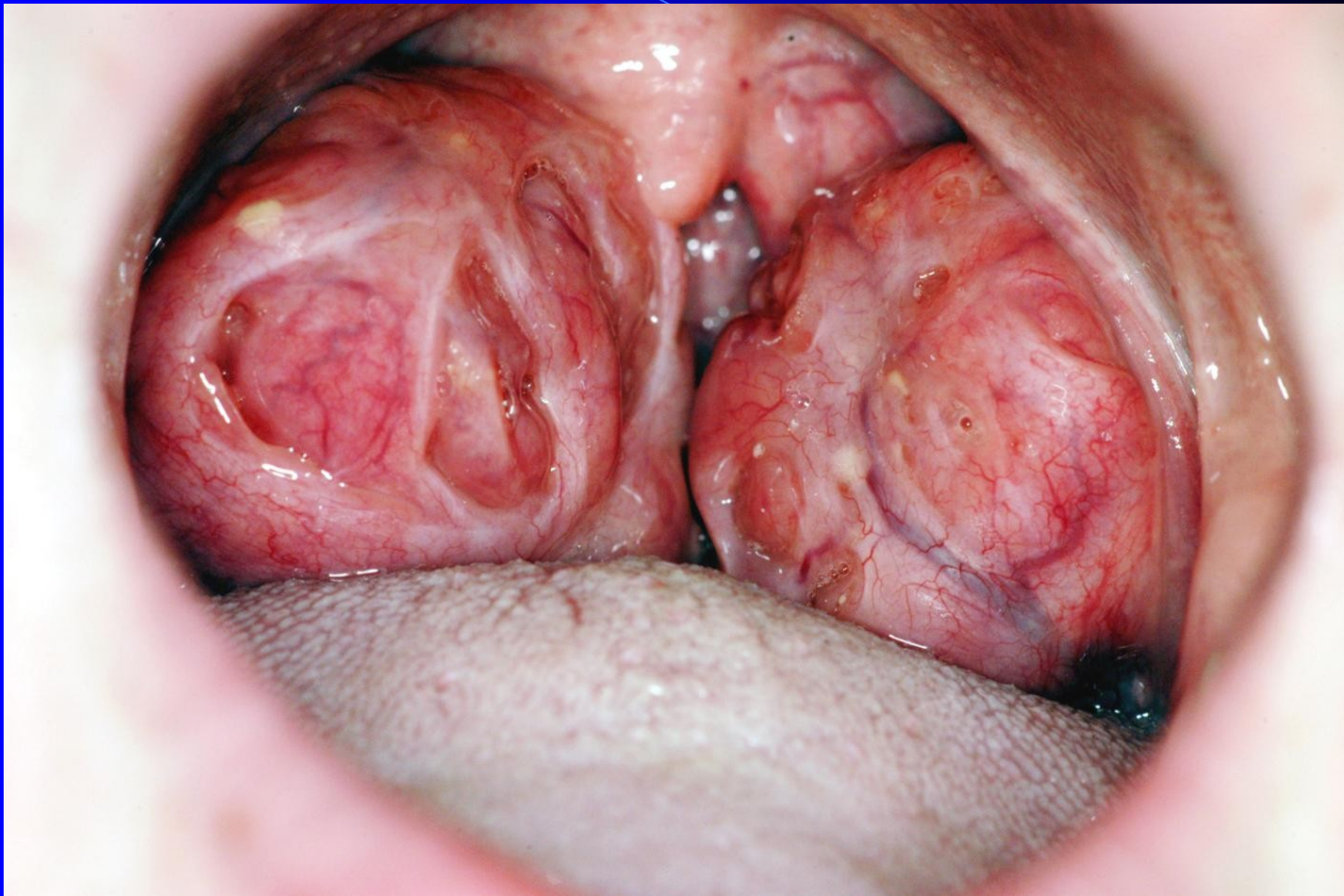
Hypertrofická - hltanové parestézie, které se stupňují při polykání „naprázdno“, pocit zahlenění. zmnožení cév, žlázek, vaziva podslizniční lymfatické tkáně

Atrofická - pocit cizího tělesa, pocit pálení a sucha v krkosliznici hltanu je tenká, suchá, lesklá, jako lakovaná, někdy povlečená zaschlým sekretem

Pharyngitis chronica

Hypertrofie patrových tonzil (indikace k TE)

Difterie

Syphilis, Lues

primární vřed se špinavě povleklou spodinou
syfilitická angína mokvavé pláty s jemnými
šedými povláčky
gumózní stadium jako zduření s rozpadem

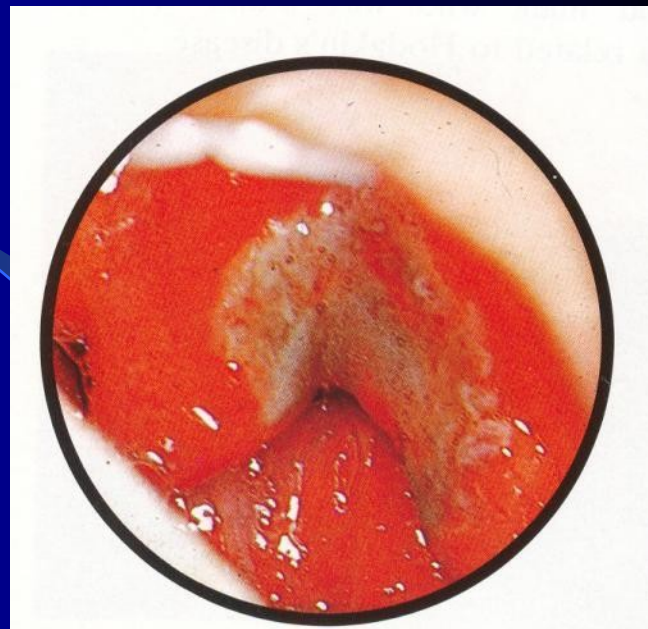
typický nález při
bakteriologickém,
sérologickém a histologickém
vyšetření

Lues

primární vřed na měkkém patře u
21 letého muže

syfilitická angína mokvavé pláty
s jemnými šedými povlášky

Nádory orofaryngu

delší anamnéza: bolest v krku a v ústech, pocit cizího tělesa, krvácení a zápach z úst

dle histologie, lokalizace a rozsahu: asymetrický nález v hltanové brance, vřed, hyperkeratotická ploška, na dotyk krvácející granulační tkáň, zatvrdnutí tonzily, výrůstek na tonzile u exofytické formy – rozhodující je histologické vyšetření

Cizí tělesa orofaryngu

jednostranná bolest, pocit cizího tělesa

nález cizího tělesa v orofaryngu,
anamnéza náhlého vzniku při jídle

Vyšetření nosohltanu

- **Zadní rinoskopie**
- **Palpace**
- **Direktní epipharyngoskopie**
- **Rtg, CT**

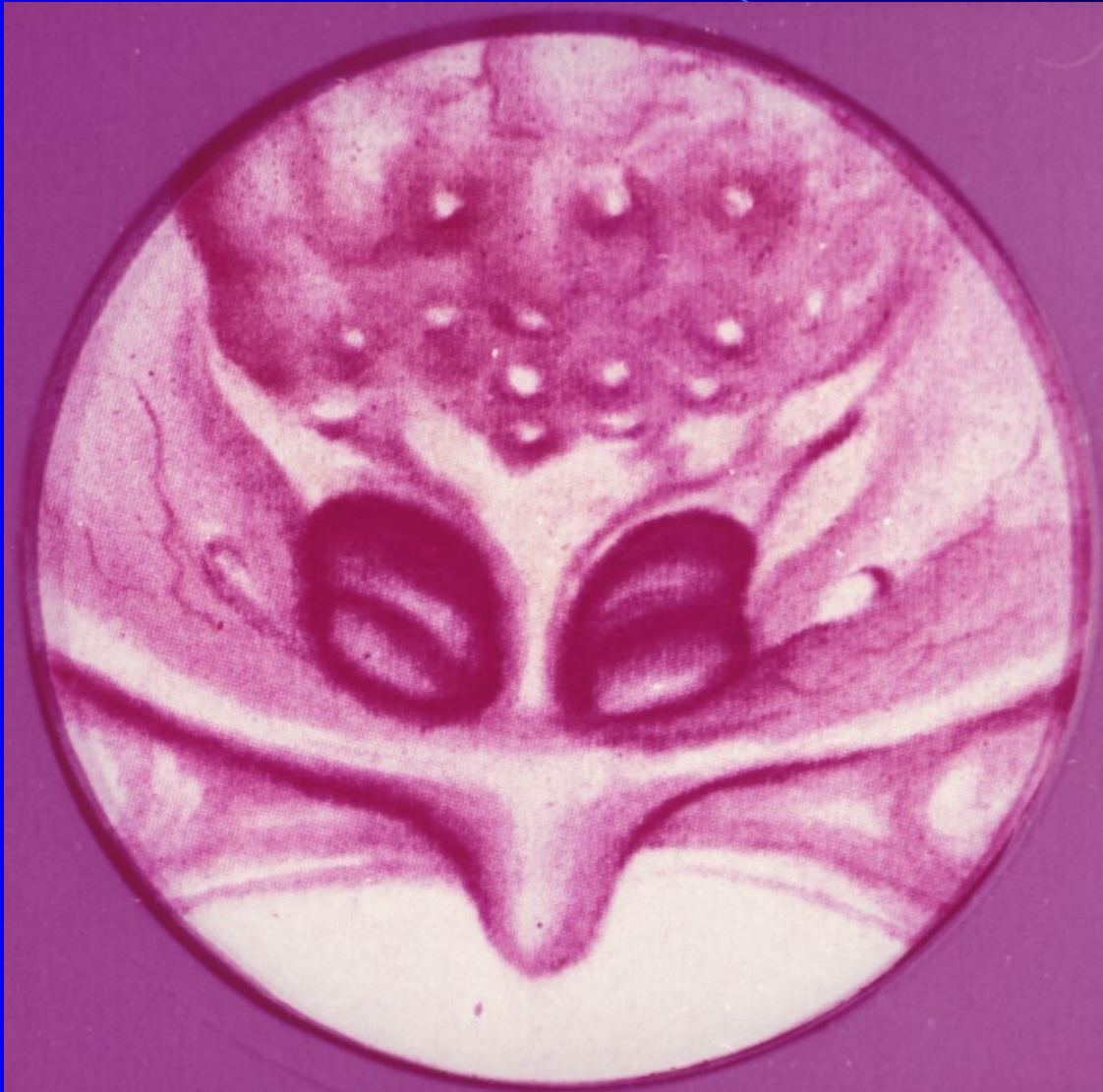
Vyšetření Eustachovy trubice

- Epipharyngoskopie
- Politzerace
- Katetrizace
  - **Normální** šelest suchý, plný, táhlý
  - Při **stenóze** – nesouvislý, přerývaný
  - Při **tekutině** ve středouší – vlhké chrůpky
  - Při **perforaci** bubínku vysoký, svištivý
- Tubometrie (Valsalva, Toynbee),

Vegetationes adenoideae

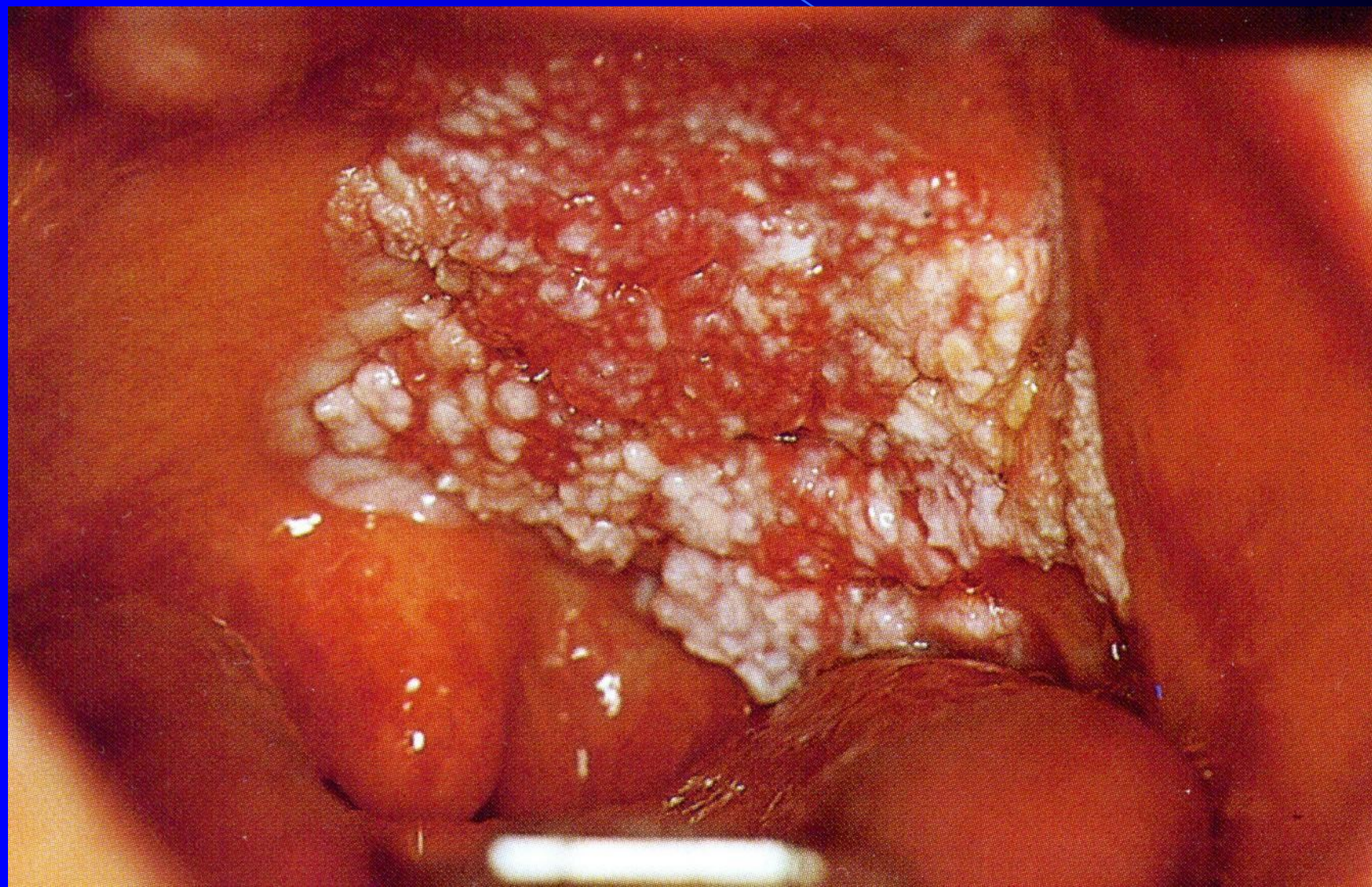
Angina retronasalis

Adenotomie

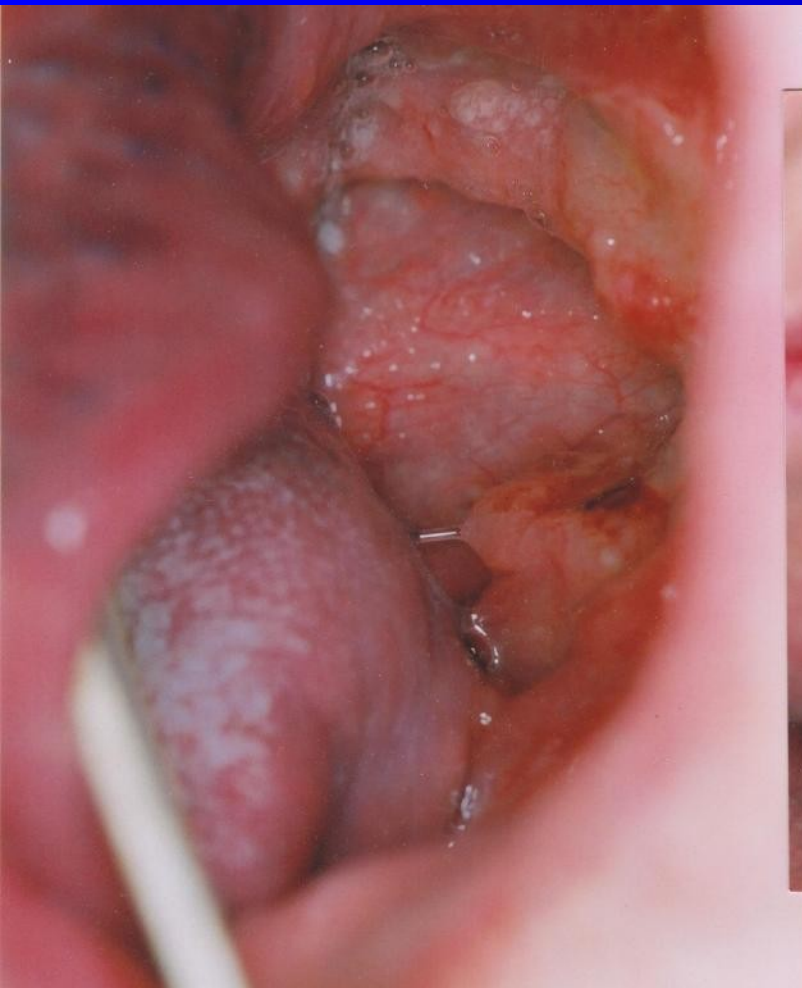

Plazivý karcinom měkkého patra

Karcinom orofaryngu s metastázou na krku na korespondující straně

Karcinom měkkého patra T1

Vyšetření slinných žláz

- **Pohled**
- **Pohmat**
- **Ultrazvuk**
- **Sialografie, CT, NMR**
- **Punkční biopsie (FNB = fine needle biopsy)**

Sialografie příušní slinné žlázy

Sialografie příušní slinné žlázy

